

LOGICKÉ SYSTÉMY

2014-2015

Ing. Adam Jaroš, PhD – prednášky, cvičenia

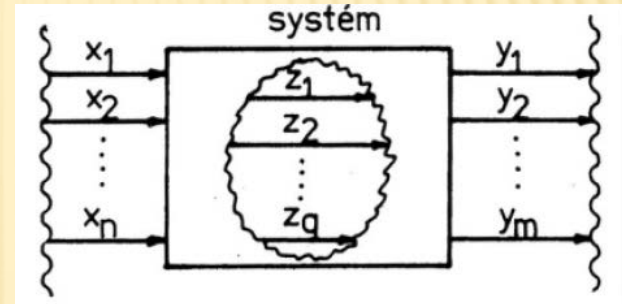
Ing. Michal Chovanec – cvičenia

Katedra technickej kybernetiky

Web predmetu: <http://frtk.fri.uniza.sk>

ÚVOD DO KOMBINAČNÝCH LOGICKÝCH OBVODOV

Diskrétny systém má konečný počet stavov, v ktorých sa môže nachádzať.

Príklad 1.1

Nech je daný logický systém, ktorý má dva vstupné signály $x_1 \in \{0, 1, 2\}$, $x_2 \in \{3, 4\}$. Zapište všetky symboly vstupnej abecedy.

Riešenie

Všetky symboly vstupnej abecedy $\{3, 0; 3, 1; 3, 2; 4, 0; 4, 1; 4, 2\}$ sú zapísané ako množina usporiadaných dvojíc v poradí x_2, x_1 .

My sa budeme zaoberať výlučne **diskrétnymi systémami**, kde každý vstupný a výstupný symbol môže nadobúdať len dve hodnoty.

Označujeme ich *log. 0* a *log. 1*. Takéto systémy nazývame **číslíkové logické systémy** alebo skrátene **logické systémy**.

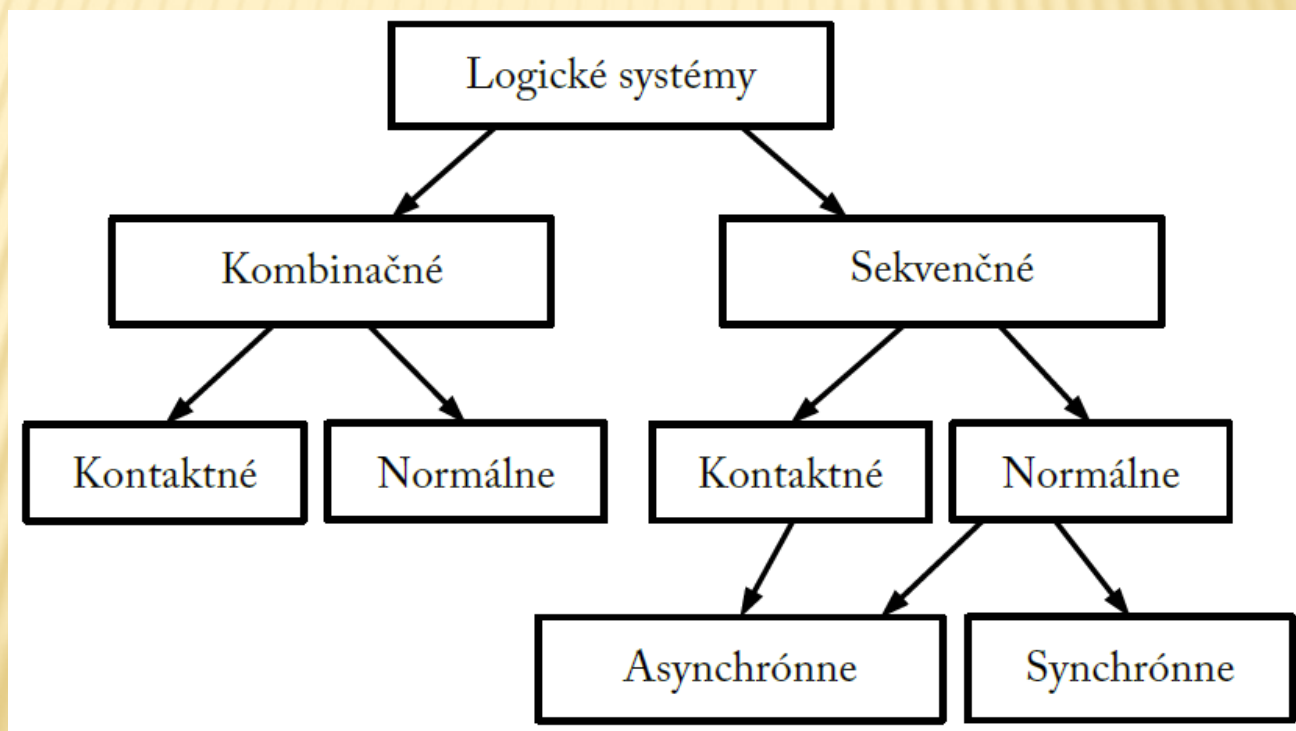
ROZDELENIE LOGICKÝCH SYSTÉMOV

Uved'me si niekoľko základných hľadísk. Polovodičové integrované obvody (IO).

Prvá úroveň je z hľadiska *vstupno-výstupnej transformácie* signálov.

Druhá úroveň je z hľadiska *technickej realizácie*.

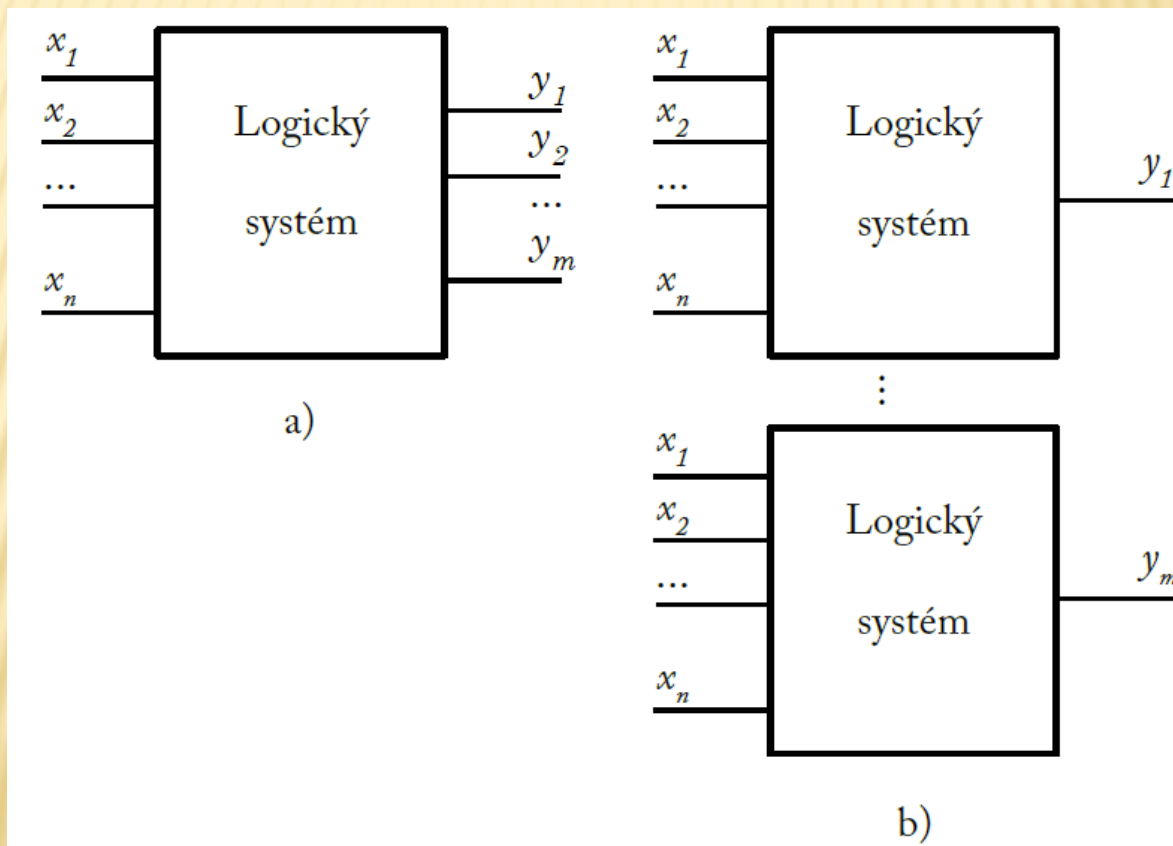
Tretia úroveň z hľadiska *činnosti v čase*.

KOMBINAČNÉ LOGICKÉ SYSTÉMY

Princíp dekompozície zložitého logického systému s viacerými výstupmi na množinu jednoduchých logických systémov, pričom každý z nich má práve jeden výstup.

SPÔSOBY ZÁPISU SPRÁVANIA SA KOMBINAČNÝCH OBVODOV

Najčastejšie spôsoby *zápisu správania sa* kombinačných logických obvodov.

Pravdivostná tabuľka

Definícia logického systému pravdivostnou tabuľkou predstavuje tabuľkový zápis, kde uvedieme priradenie hodnôt výstupným signálom pre všetky kombinácie vstupných signálov - *úplný zápis*.

H ₁	H ₂	H ₃	Výsledok
N	N	N	Z
N	N	A	Z
N	A	N	Z
N	A	A	P
A	N	N	Z
A	N	A	P
A	A	N	P
A	A	A	P

V reálnych prípadoch často nie je potrebné uvádzať všetky vstupné kombinácie, vtedy sa jedná o *skrátенý zápis*.

Príklad 1.2 Hlasovací systém pre troch hlasujúcich – častý prípad označíme M3

Označenie kladnej voľby použite symbol **A**, pre negatívnu voľbu **N**. Výstupný symbol pre prijaté rozhodnutie nech je **P** a pre zamietnuté rozhodnutie **Z**.

SPÔSOBY ZÁPISU SPRÁVANIA SA KOMBINAČNÝCH OBVODOV

Publikačný spôsob zápisu

Publikačný spôsob definície logického systému zapisujeme pomocou dekadického ekvivalentu, ktorý vyjadrujeme symbolom *de*. Uved'me si definíciu príkladu 1.2 v publikačnom zápise:

$$deV \rightarrow 0 = \{0, 1, 2, 4\},$$

kde

Z znamená log. 0

P znamená log. 1

čísla v zátvorke predstavujú poradové čísla riadkov,
kedy bol výsledok hlasovania Z.

Pozn. vstupné hodnoty v tabuľke sú usporiadané podľa binárneho kódu vzostupne. Zápis čítame „*dekadický ekvivalent, kedy hodnota výstupnej premennej vedie na nulu*“.

H ₁	H ₂	H ₃	Výsledok
N	N	N	Z
N	N	A	Z
N	A	N	Z
N	A	A	P
A	N	N	Z
A	N	A	P
A	A	N	P
A	A	A	P

SPÔSOBY ZÁPISU SPRÁVANIA SA KOMBINAČNÝCH OBVODOV

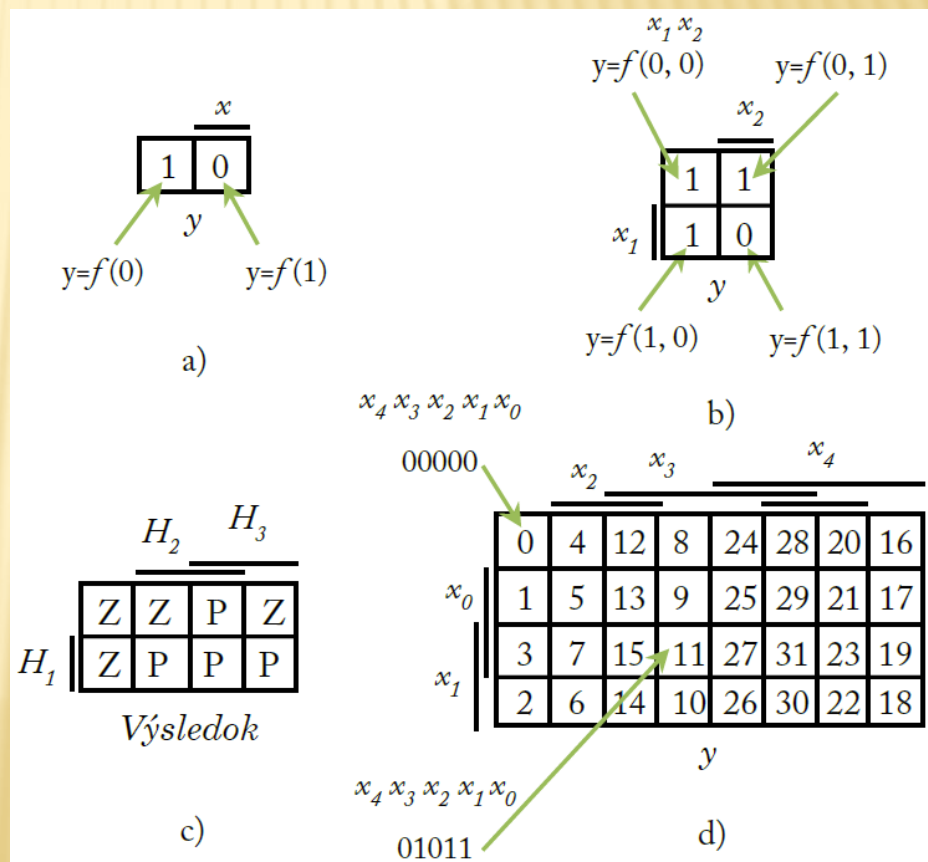
Karnaughova mapa

Predstavuje grafickú reprezentáciu *úplnej pravdivostnej tabuľky*. Popisuje vždy len jednu závislú premennú $y = f(x_1 \dots x_n)$. Má toľko polí, koľko je možností vstupných premenných, t.j. 2^n .

Karnaughovu mapu použijeme len pre malý počet premenných.

Vytvorenie K-mapy

Karnaughovu mapu n -premenných vytvoríme z mapy o jednu premennú menšiu a to preklopením mapy podľa ľubovoľnej hrany.

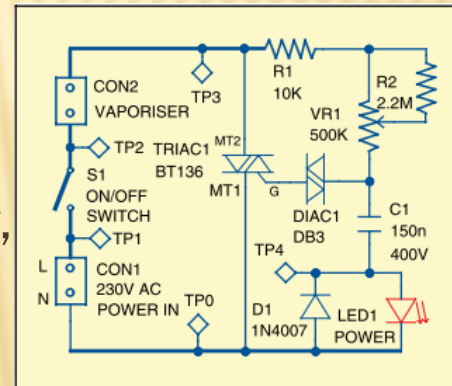

ZÁKLADNÉ LOGICKÉ ČLENY – LOGICKÉ HRADLÁ

Pred návrhom číslicových logických systémov musí byť zrejmé akú súčiastkovú základňu máme k dispozícii.

Logické členy, hradlá

Jedná sa o polovodičové súčiastky zostavené z tranzistorov, ktoré k svojej činnosti potrebujú zdroj napájania.

Niekoľko logických hradíel je vždy umiestnených v pevnom puzdre s vývodmi, ktoré slúžia k prepájaniu hradíel medzi sebou, tak ako to určuje štruktúrálna/elektrická schéma.

ZÁKLADNÉ LOGICKÉ ČLENY – LOGICKÉ HRADLÁ

My budeme používať z pohľadu zložitosti obvody tzv. nízkej integrácie (zložitosti).

Circuitry up close

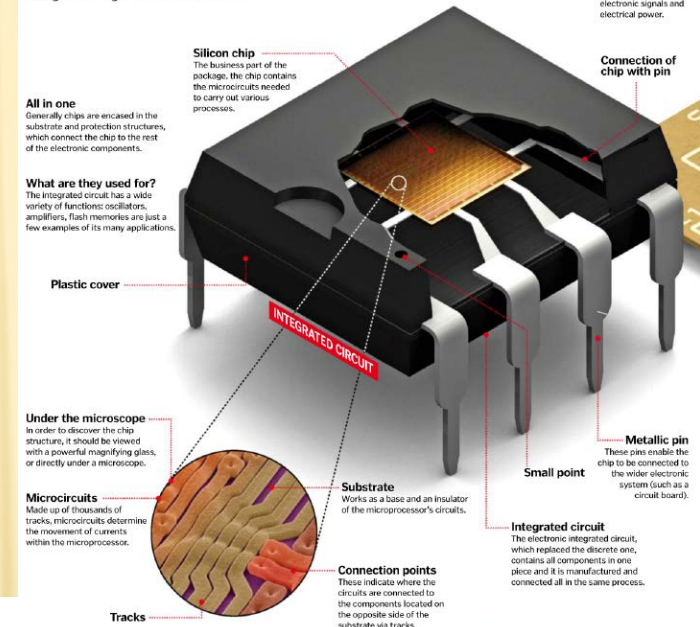
We take a look at the nanoscale tech that distinguishes integrated and discrete circuits

All in one

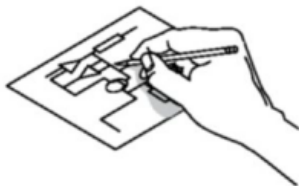
Generally chips are encased in the substrate and protection structures, which connect the chip to the rest of the electronic components.

What are they used for?

The integrated circuit has a wide variety of functions: oscillators, amplifiers, flash memories are just a few examples of its many applications.

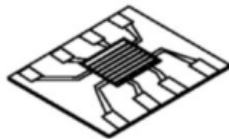

A circuit in the making

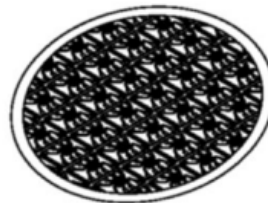
1. Draw circuit

Integrated circuit design is drawn onto paper.

2. Photolithography

With a photolithography process the design is copied onto a silicon wafer.

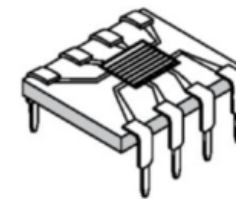
3. Add circuit

The circuit is transferred to a wafer. There are multiple circuits per wafer.

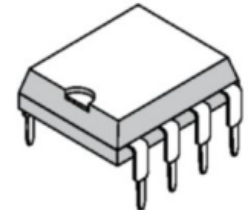
4. Trim excess

Any empty sections on the wafer are cut.

5. Terminals

The circuit terminals are welded on.

6. Plastic shell

Finally the protective plastic casing is mounted.

LOGICKÉ HRADLÁ

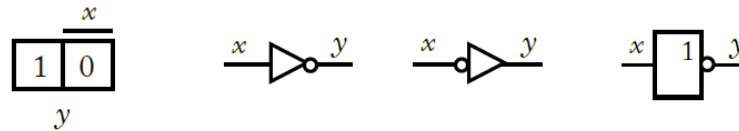
Negácia alebo inverzia (skratka INV alebo NOT)

Najjednoduchšie logické hradlo. Má jeden vstup a jeden výstup. Existuje verzia s trojstavovým výstupom, vtedy pribudne riadiaci vstup.

Zápis logickej funkcie:

$$y = \overline{x}$$

Schématická značka:

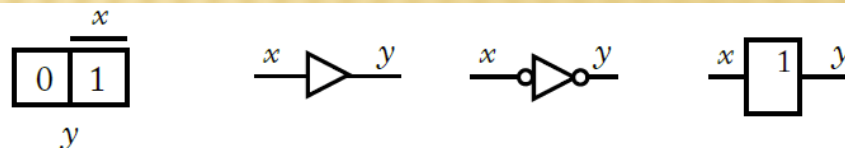
Buffer (skratka BUF)

Má jeden vstup a jeden výstup. Existuje verzia s trojstavovým výstupom, vtedy pribudne riadiaci vstup. Z logického hľadiska neplní žiadnu funkciu, môže slúžiť na oddelenie signálov, posilnenie signálu alebo ako oneskorenie.

Zápis logickej funkcie:

$$y = x$$

Schématická značka:

LOGICKÉ HRADLÁ

Logický súčet (skratka OR)

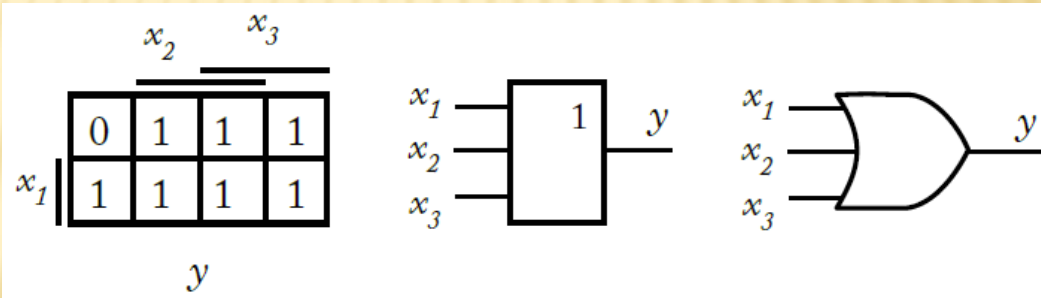
Funkcia má dva a viac vstupov a jeden výstup.

Zápis logickej funkcie:

$$y = x_1 + x_2 + \dots + x_n$$

$$y = x_1 \vee x_2 \vee \dots \vee x_n$$

Schématická značka:

LOGICKÉ HRADLÁ

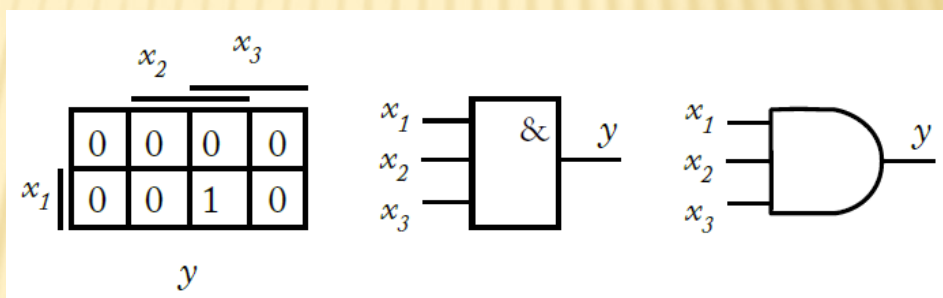
Logický súčin (skratka AND)

Funkcia má dva a viac vstupov a jeden výstup.

Zápis logickej funkcie:

$$y = x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_n$$

Schématická značka:

LOGICKÉ HRADLÁ

Negácia logického súčtu (skratka NOR), Pierceova funkcia

Funkcia má dva a viac vstupov a jeden výstup. K zápisu často používame symbol: $\downarrow$ (*Pierceov operátor*), ktorý sprehľadňuje zápis.

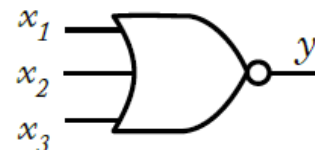
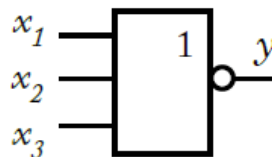
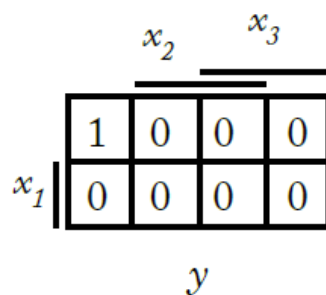
Ak je operátor aplikovaný na celý logický výraz, potom je zhodný s negáciou.

Zápis logickej funkcie:

$$y = \overline{x_1 + x_2 + \dots + x_n}$$

$$y = \overline{x_1 \vee x_2 \vee \dots \vee x_n} = x_1 \downarrow x_2 \downarrow \dots \downarrow x_n$$

Schématická značka:

LOGICKÉ HRADLÁ

Negácia logického súčinu (skratka NAND), Shafferova funkcia

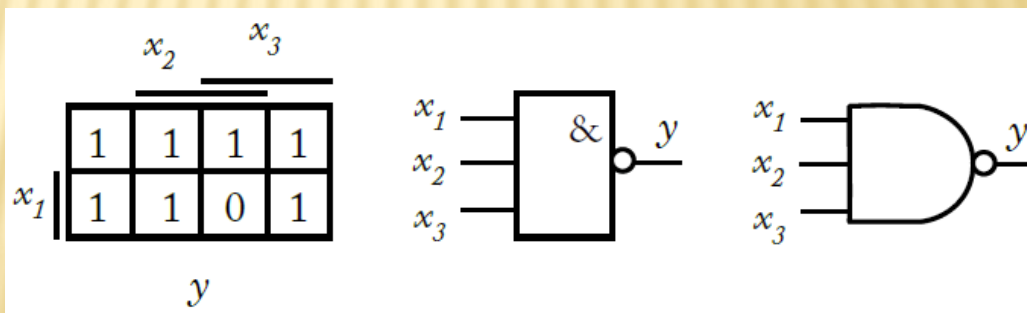
Funkcia má dva a viac vstupov a jeden výstup. K zápisu často používame symbol: **|** (*Shafferov operátor*), ktorý sprehľadňuje zápis. Ak je operátor aplikovaný na celý logický výraz, potom je zhodný s negáciou.

Ak je operátor aplikovaný na celý logický výraz, potom je zhodný s negáciou.

Zápis logickej funkcie:

$$y = \overline{x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_n} = x_1 | x_2 | \dots | x_n$$

Schématická značka:

LOGICKÉ HRADLÁ

Neekvivalencia, nerovnoznačnosť (skratka XOR, eXclusive OR)

Funkcia má dva alebo viac vstupov a jeden výstup.

Zápis logickej funkcie:

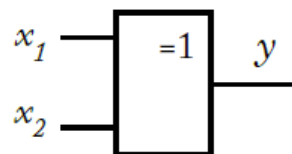
$$y = x_1 \oplus x_2 \oplus \dots \oplus x_n$$

pre dve premenné:

$$y = x_1 \oplus x_2 = \bar{x}_1 \cdot x_2 + x_1 \cdot \bar{x}_2$$

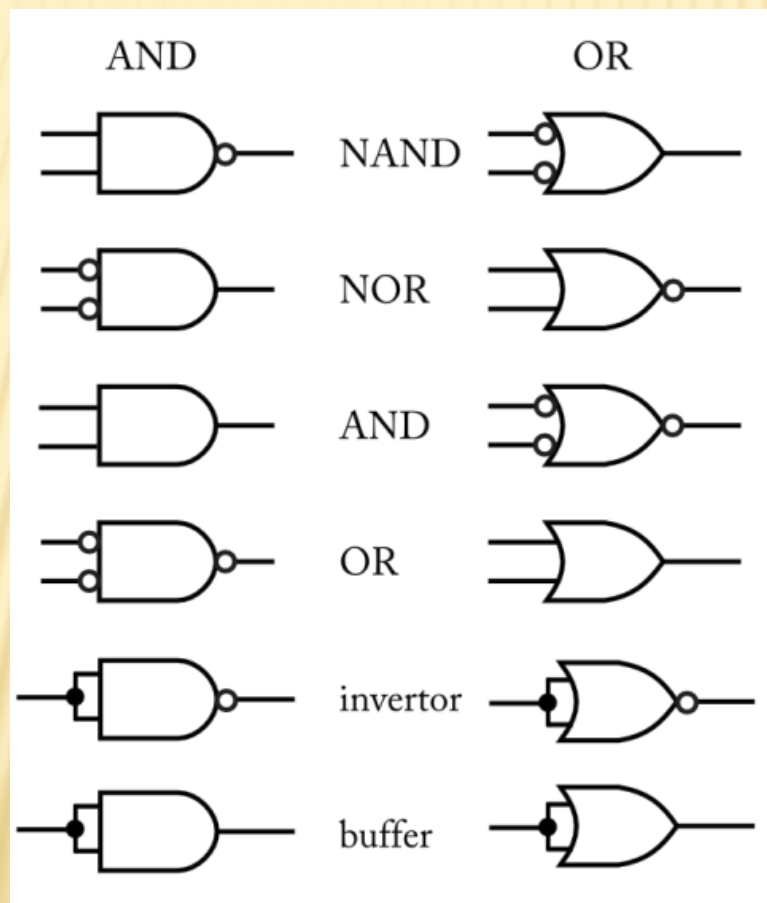
Schématická značka:

		x_2
		$\overline{\overline{}}$
	0	1
x_1	1	0
		y

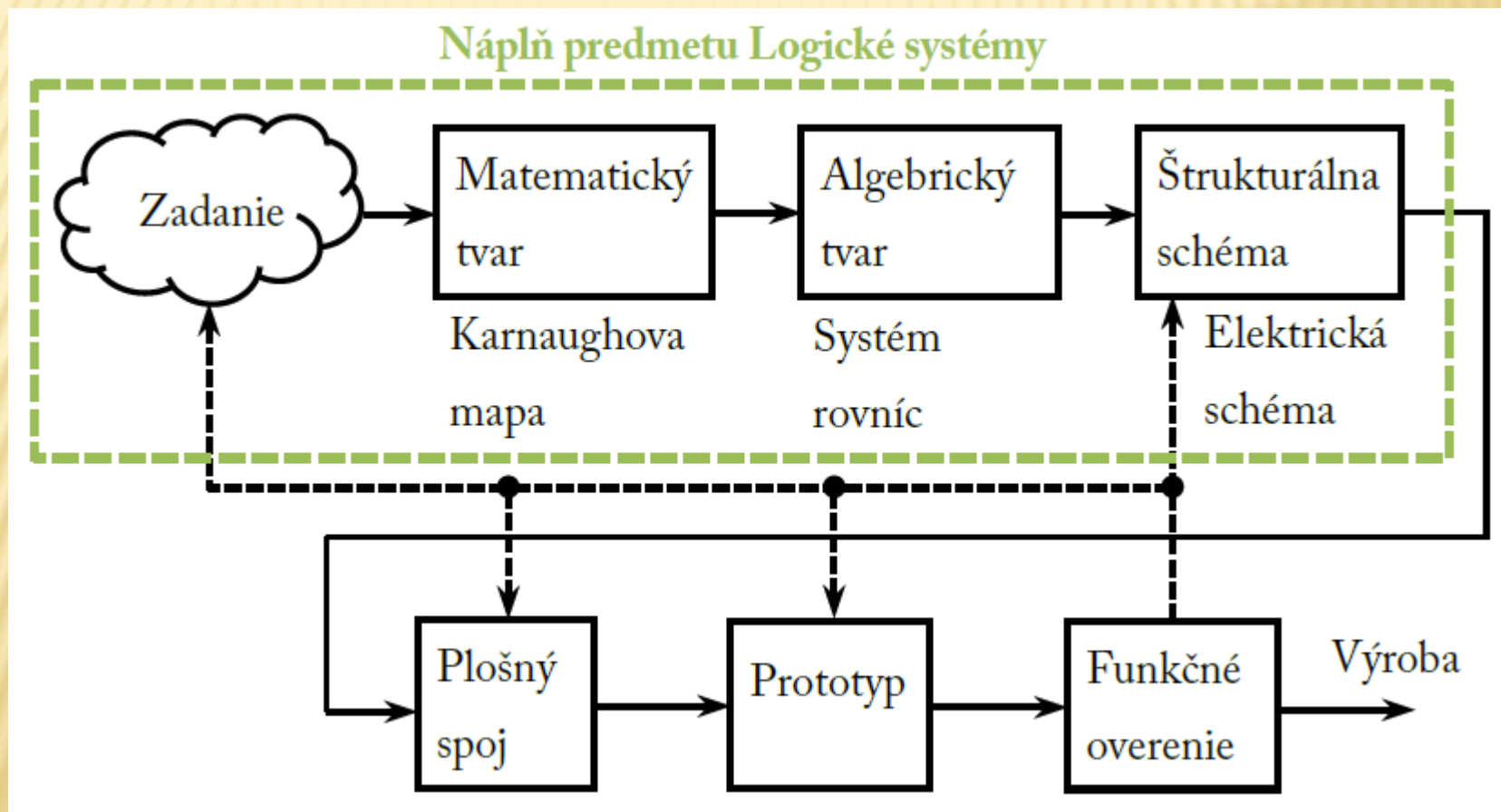
EKVIVALENTNÉ ZAPOJENIA

Schematické značky základných logických členov zakreslené s použitím AND, OR a NOT.

FÁZY VÝVOJA ČÍSLICOVÉHO LOGICKÉHO SYSTÉMU

Jednotlivé fázy vývoja výrobku sú určené stavom vývoja technológií, voľbou použitých nástrojov ako aj skúsenosťami riešiteľa.

BOOLEOVA ALGEBRA

Pravidlá Booleovej algebry.

$$a+a=a$$

Zákon absorpcie:

$$a+a.b=a$$

Zákon absorpcie negácie:

$$a + \bar{a}.b = a + b$$

Distributívny zákon:

$$a+(b.c)=(a+b).(a+c)$$

Napr.: $a+(a.b)=a$

$$a.b + \bar{a}.b = b$$

Neutrálnosť nuly a jednotky:

$$a+0=a$$

Agresívnosť nuly a jednotky:

$$a+1=1$$

Zákon vylúčenia tretieho:

$$a + \bar{a} = 1$$

$$a.a=a$$

$$a.(a+b)=a$$

$$a.(\bar{a} + b) = a.b$$

$$a.(b+c)=a.b+a.c$$

$$a.(a+b)=a$$

$$(a + b).(\bar{a} + b) = b$$

$$a.1=a$$

$$a.0=0$$

$$a.\bar{a} = 0$$

De Morganove zákony:

$$\overline{a + b} = \bar{a}.\bar{b}$$

$$\overline{a.b} = \bar{a} + \bar{b}$$